

Uffe Hartvig Larsen: *Vikingerne Religion og Livsanskuelse*. (Akademisk Forlag, 1989). 254 s., ill.

Denne bog retter sig tilsyneladende mod religionsundervisning på Gymnasier og HF-kurser samt ved videregående uddannelsesinstitutioner. Den består for mere end halvdelen af vedkommende af kildetekster, hvoraf et større uddrag af Den Yngre Edda er så langt den mest omfattende. Hertil knytter sig kapitler om forskellige sider af sagen, der langthen kan læses som sammenfattende fortolkninger af de aftrykte tekster med henvisninger til disse.

Det er særdeles tydeligt, at forfatteren ikke er historiker eller historisk skolet. Den historiske baggrund søges således klaret på ca. 2 sider, hvor der fx. ikke blir plads til at meddele noget om, at vikingerne interesserede sig en del for England. Mere afgørende er det imidlertid, at forfatteren på ingen måde lader sig distrahere af historikerens hovedproblem: Hvordan kunne sagaforfattere o.lign. vide noget autentisk om den hedenske religion ca. 200 år efter kristendommens indførelse, hvortil har været føjet det yderligere forplumrende spørgsmål, om ikke den senhedenske religion allerede var så stærkt påvirket af kristendommen, at en autentisk nordisk hedenskab fortaber sig helt i tågerne. Forfatterens holdning til de kildekritiske problemer illustreres ganske godt af følgende paradoksale citat: »selv om sagaerne ikke vurderes højt som historiske kilder, har de en kulturhistorisk værdi. Sagaerne giver oplysning om åndslivet, idealer, moral og religiøsitet i vikingetidens overklasse i Island og formentlig også i resten af Norden.« (s. 9).

Imidlertid: Når man læser alle disse herlige tekster, kan man ikke andet end ærgre sig over den traditionelle historikerposition. Man føler stærk trang til at

dreje det klassiske spørgsmål til: Hvor skulle sagaernes kendskab til alle disse historier ellers stamme fra – hvis ikke de stammer fra en autentisk tradition om, hvad det var forfædrene troede på? Der findes da også visse kontrolmuligheder, såsom den kendte Hørdumsten, der afbilder Thors fiskedræt efter Midgårdsormen, skjaldekvad, arkæologiske udgravninger mv. Måske var det på tide, at en historiker igen tog fat på den nordiske hedenskab m.h.p. at nå frem til en ædruelig, men ikke hyperkritisk opfattelse af, hvad der lader sig sige om dette. I så fald kan der hentes en del inspiration i denne bog, også i forfatterens sammenfatninger af forskellige forestillinger.

Anders Bøgh

Ruth Mazo Karras: *Slavery and Society in Medieval Scandinavia*. (Yale University Press, 1988). 309 s.

Slaveriet og trælleinstitutionen i vikingetid og middelalder er i den seneste tid mere og mere kommet i forskningens blikpunkt – tidligere romantiske forestillinger om det frie vikingesamfund, hvor alle var lige og brødre, er blevet erstattet af en mere realistisk og kildetro vurdering af periodens sociale struktur. Fra dansk side har professor Niels Skyum-Nielsen i flere analyser behandlet problemet, og brødrene Carl og Esben Sørensen har bygget en kilde-samling omkring trælleinstitutionen; i Sverige har de fremragende kvindelige forskere Clara Nevéus og Elsa Sjöholm dokumenteret institutionen og i høj grad virket inspirerende på deres amerikanske kollega Ruth M. Karras, ass. professor ved University of Pennsylvania, der også inddrager de seneste resultater vedr. udforskningen af slaveriet i oldtidens romerske samfund. Forfatterens horisont er vid både geogra-